

Puolusta lähimetsiä – vinkkejä valtuutetuille

Kuntien metsät kannattaa nähdä ensisijaisesti luonnon monimuotoisuuden ja ihmisten hyvinvoinnin ylläpitäjinä. Kuinka voit edistää tätä kotikunnassasi? Tässä on muutamia konkreettisia toimia, joita Suomen luonnonsuojeluliitto ja Luontoliitto esittävät kuntametsien suojelun edistämiseksi.

1. Vaikuta kuntastrategiaan ja budjettiin

Kunnan strategian tasosta riippuen tavoitteitamme (listattu viestin lopussa) voi esittää strategiaan suoraan tai hieman soveltaen. Strategiassa on tärkeää, että kunta sitoutuu parantamaan luonnon tilaa ja turvaamaan niin luonnon monimuotoisuuden kuin ihmisten hyvinvoinnin kannalta tärkeät metsäalueet. Tärkeää on myös varmistaa asukkaiden osallistaminen ja vaikutusmahdollisuudet.

Vaatumuksemme metsätalouden tuottotavoitteesta luopumisesta tulee ottaa huomioon budjettia laadittaessa. Todennäköisesti budjetissa määritellään, minkälaisia tuottotavoitteita kunnan omistamille talousmetsille asetetaan. Nämä tuottotavoitteet määrittävät käytännössä sen, paljonko kunnan metsistä on hakattava puuta myytäväksi. Tuottotavoitteesta luopuminen tai sen laskeminen vähentää painetta hakkuihin ja mahdollistaa luonnon ja ilmaston paremman huomioimisen.

Edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi kunta voi edistää luonnon monimuotoisuutta esimerkiksi laatimalla LUMO-ohjelman ja liittymällä Luontoviisaat kunnat -verkostoon: luontoviisaat-kunnat.fi

2. Selvitä luontoselvitysten ja metsien käyttöä ohjaavien strategioiden, ohjelmien tai suunnitelmien tilanne ja edistä niiden päivittämistä

Metsienkäyttöä ohjaaviin suunnitelmiin perehtyminen ja niihin vaikuttaminen on yksi kunnanvaltuutetun päätyökaluista kuntametsien suojelun edistämisessä. Yleensä kunnissa on pidemmän ajan tavoitteita kunnan omien metsien käsittelystä kirjattuna metsästrategiaan tai -ohjelmaan. Usein metsästrategia tai metsäohjelma laaditaan useammaksi vuodeksi kerrallaan, ja on melko ylätasoinen. Ylätasoinen strategia viedään monesti käytäntöön metsäsuunnitelmassa, jossa suunnitellaan tarkemmin hakkuut ja metsissä tehtävät toimenpiteet. Joissain kunnissa monivuotisten metsäsuunnitelmien ohelle laaditaan vuosittain metsätyöohjelmia sen vuoden töiden suunnitteluun. Näiden osalta on varmistettava, että hyvät linjaukset linjapapereissa siirtyvät

myös käytäntöön. Kunnanvaltuutetut voivat myös vaikuttaa suoraan viranhaltijoihin, jotka valmistelevat ohjelmat, suunnitelmat ja strategiat.

Tarkista metsien käyttöä ohjaavien suunnitelmien osalta seuraavat asiat:

- Milloin kunnassa on aika päivittää metsien käyttöä ohjaavia papereita?
- Osallistetaanko ja tiedotetaanko asukkaita suunnitelmien, ohjelmien ja strategioiden teossa?
- Kuullaanko tärkeitä sidosryhmiä kuten luonnonsuojeluyhdistyksiä ja luontoasiantuntijoita suunnitelmien teossa?
- Ovathan kaikki metsien käyttöä ohjaavat paperit asukkaiden saatavilla kunnassasi?
- Onko suunnitelmien teon pohjalle olemassa riittävästi luontotietoa?

Lue lisää vaikuttamisen keinoista **Metsiensuojelijan polulta:** www.sll.fi/metsiensuojelijan-polku

Jos kunnassa on tulossa laadittavaksi tai päivitettäväksi metsien käyttöä ohjaavia strategioita, ohjelmia tai suunnitelmia

- Varmista, että suunnitelmia laadittaessa käytössä on riittävät luontotiedot kunnan metsistä ja että nämä tiedot otetaan huomioon.
- Varmista, että laadintaprosessi on avoin, ja siinä osallistetaan asukkaita ja esimerkiksi kunnan jotka tulisi säästää metsätaloudelta.
- Virkistys- ja ulkoilumetsissä ei tulisi harjoittaa metsätaloutta, vaan pyrkiä kohti hallittua hoitamattomuutta.
- Jos kunnan metsissä harjoitetaan metsätaloutta, varmista että se säilyttää ja lisää ympäristöviranomaisia.
- Varmista, ettei hakkuita ole osoitettu monimuotoisuudelle tai sijainniltaan arvokkaille alueille, monimuotoisuudelle arvokkaita rakennepiirteitä. Kunnasta riippuen edistä esimerkiksi jatkuvan kasvatuksen hakkuita, lintujen pesimäaikaan tapahtuvista kesähakkuista luopumista tai metsien FSC-sertifioimista.

3. Pyri ohjaamaan rakentaminen pois metsäalueilta

Varsinkin suuremmissa taajamissa lähiluonnon suurin uhka on rakentaminen. Kaavoituksen avulla tulisi varmistaa, että rakentamista ei ohjata metsäalueille. Usein metsien raivaamiselle löytyy vaihtoehtoja vajaakäyttöisiltä alueilta ja kiinteistöistä.

- Vaikuta kaavoja suunniteltaessa ja laadittaessa siihen, että rakentamista ei ohjattaisi metsiin, vaan ensisijaisesti aina jo rakennettuun ympäristöön.
- Varmista, että kaavaehdotusten taustalla on tarpeeksi kattavat ja ajantasaiset luontoselvitykset ja vaadi niiden huomiointia suunnitelmissa.
- Luontoarvojen ollessa merkittävät, luontoarvoja tulisi suojella sen sijaan, että haetaan poikkeuslupia.
- Pyri edistämään vanhojen kaavojen uudelleen tarkastelua luontoarvojen näkökulmasta.
- Koulujen ja päiväkotien läheiset metsät ovat tärkeitä lasten luontosuhteen ja hyvinvoinnin kannalta. Nämä tulisi turvata kaavamerkinnöin.
- Valtuustokauden alussa valtuustostrategianeuvotteluiden yhteydessä on mahdollista, joskin poikkeuksellista neuvotella kaavojen uudelleentarkasteluja tai tehdä erilliskirjauksia joistain luonnon kannalta ongelmallisimmista kohteista. Tämä tilaisuus kannattaa hyödyntää.

4. Edistä metsien suojelua ja ennallistamista

Suomi on sitoutunut YK:n monimuotoisuuskehityksessä kasvatamaan maa- ja vesialueidensa suojelupinta-alaa 30 prosenttiin. Kannustamme kuntia tekemään osuutensa tämän tavoitteen saavuttamiseksi, ja suojelemaan 30 prosenttia omistamistaan metsistä. Myös kunnan mailla, mutta ei kunnan omistuksessa olevien metsien suojeluprosenttia on hyvä tarkastella sekä pyrkiä myös sen osalta 30 prosentin suojeluun.

Heikentyneiden elinympäristöjen tilaa voidaan parantaa ennallistamalla. EU:n ennallistamisasetus tuo Suomelle sitovia ennallistamistavoitteita vuoteen 2050 asti. Luonnon tilaa on parannettava koko maassa. Ennallistaminen metsissä tarkoittaa esimerkiksi metsäojittujen soiden ennallistamista tai lahoppuun, sekapuustoisuuden ja metsien erirakenteisuuden lisäämistä.

Heikentyneiden elinympäristöjen tilaa voidaan parantaa ennallistamalla. EU:n ennallistamisasetus tuo Suomelle sitovia ennallistamistavoitteita vuoteen 2050 asti. Luonnon tilaa on parannettava koko maassa. Ennallistaminen metsissä tarkoittaa esimerkiksi metsäojittujen soiden ennallistamista tai lahoppuun, sekapuustoisuuden ja metsien erirakenteisuuden lisäämistä.

- Selvitä, onko kuntasi metsistä jo tehty suojelualoitteita. Edistä tehtyjä aloitteita.
- Tee aloite suojelupinta-alan kasvattamisesta 30 prosenttiin kunnan omistamissa metsissä.
- Jos kunnalla ei vielä ole luonnon monimuotoisuuden strategiaa, edistä tai esitä sen laatimista.

Lopuksi: Pidä yhteyttä paikallisiin luonnonsuojelijoihin - Luonnonsuojeluliiton ja Luontoliiton paikallisyhdistykset ja piirit sekä Pelasta lähimetsät -paikallisryhmät (Helsinki, Espoo, Turku, Jyväskylä, Tampere) käyvät mielellään keskusteluja paikallispäättäjien kanssa. Meidät löytää myös Instagramista: Suomen luonnonsuojeluliitto (@luonnonsuojeluliitto), Luontoliiton Metsäryhmä (@metsaryhma)

Lisätietoja

- Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin **Metsäopas – monimuotoisuutta kuntien metsiin**: www.sll.fi/metsaopas
- **Metsiensuojelijan polku**: www.sll.fi/metsiensuojelijan-polku

Pelasta lähimetsät -tavoitteet

Päätavoite

Metsät ovat ensisijaisesti luonnon ja sen monimuotoisuuden sekä ihmisten hyvinvoinnin ylläpitäjiä. Lisäksi niillä on tärkeä rooli ilmastomuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa. Kunnat säästävät luonto- ja virkistysarvoiltaan tärkeät metsät rakentamiselta ja hakkuilta. Kunnat lisäävät merkittävästi suojelua omistamissaan metsissä ja tekevät siten osansa biodiversiteettitavoitteiden mukaisen 30 prosentin suojelun edistämiseksi.

Alatavoitteet

- Kunnat laativat kattavat luontoselvitykset metsistään ja niiden tulokset huomioidaan systemaattisesti suunnittelussa ja päätöksenteossa.
- Luonto- tai virkistysarvoiltaan merkittäviin kaupunkimetsiin rakentaminen lopetetaan. Kaupunkimetsiin rakentamista

osoittavat, luontoarvoja uhkaavat kaavat perutaan, eikä uusia enää valmistella.

- Virkistysmetsissä vältetään turhia toimenpiteitä - tavoitteena on hallittu hoitamattomuus. Talousmetsissä luovutaan avohakkuista, turvataan arvokkaat elinympäristöt ja lisätään monimuotoisuudelle arvokkaita rakennepiirteitä. Luonnon tilaa parannetaan kunnan metsissä ja soilla myös ennallistamalla.
- Metsiin perustetaan lisää suojelualueita. Suojelualueiden tulee olla riittävän kytkeytyneitä ja suuria. Pitkällä aikavälillä kunnat pyrkivät omistamissaan metsissä kohti vähintään 30 prosentin suojelua.
- Rakentaminen ohjataan aina ensisijaisesti jo rakennettuun ympäristöön. Vaihtoehtoja tämän mahdollistamiseksi etsitään ja edistetään aktiivisesti.
- Kunnat selvittävät mahdollisuutta luoda oma kaavamerkintä päiväkotien ja koulujen lähimetsille.